

EVOLUȚIA ENDEMIEI DE TUBERCULOZĂ ÎN TIMIȘ

The evolution of tuberculosis endemia in Timis county

Dr. Adriana Socaci¹, Dr. Voicu Tudorache², Dr. Cristian Didilescu³

¹*Ambulatoriul de Pneumoftiziologie, Spitalul Clinic „Dr. Victor Babeș”, Timișoara*

²*Clinica de pneumoftiziologie, Spitalul Clinic „Dr. Victor Babeș”, Timișoara*

³*Institutul de Pneumologie „Marius Nasta”, București*

REZUMAT

Analiza evoluției endemiei tuberculoase în România și, în mod particular în Timiș, în condițiile aplicării la scară națională a programului de prevenire și control în varianta recomandată de OMS ca fiind singura în măsură să asigure realizarea (ca obiectiv principal) vindecării în procent de 85% a cazurilor sursă, reprezintă principala modalitate capabilă să furnizeze baza pentru adoptarea unor soluții optime pentru corectarea deficiențelor.

Pentru evaluarea tendințelor de evoluție a endemiei tuberculoase în Timiș, am efectuat un studiu retrospectiv pe o perioadă de 10 ani, bazat pe analiza principalilor indicatori epidemiologici ai endemiei tuberculoase în această regiune a României: incidența globală la adulți și copii cu defalcarea pe cazuri noi și readmise, mortalitatea prin tuberculoză.

În anul 2000, valoarea incidenței globale a fost de 154,2 ‰, ajungând în 2009 la valoarea de 118,1 ‰, cu un „vârf” în anul 2002 (190,5 ‰). Distribuția incidenței cazurilor noi în regiune reflectă o reducere lentă a indicatorului, dar cu valori menținute peste cele la nivel național. Incidența cazurilor noi la copii în anul 2008 a fost egală cu cea la nivel național (28,5 ‰).

Ameliorarea nivelului de trai al populației, urmărirea aplicării corecte a tratamentului sub direct observație și creșterea eficienței acțiunilor antituberculoase pot duce la reducerea nivelului endemiei de tuberculoză în regiune.

Cuvinte cheie: endemia tuberculoasă, indicatori epidemiologici, incidență

ABSTRACT

The analysis of tuberculosis endemia evolution in Romania, particularly in Timis County, during the nation wide application of WHO recommended program for tuberculosis prevention and control as the only reliable way to ensure (as a main target) a 85% healing of source cases, in the main instrument for allowing a base in choosing optimal solutions in order to adjust its drawbacks.

In order to evaluate the evolution trends of tuberculosis endemia in Timiș, we propose a retrospective study on a 10 years time frame, based on the analysis of main epidemiologic parameters in this region: the global incidence in adults and children, with subsets for new cases and readmitted ones, and tuberculosis mortality.

The global incidence was 154,2 ‰ in 2000, reaching 118,1 ‰ in 2009, with a „peak” in year 2002 (190,5 ‰). The distribution of new cases incidence in this region shows a slow reduction of this parameter, but still having values higher than national average. The incidence of new cases in children was equal to the national average (28,5 ‰) in 2008.

An improvement in people's living standards, monitoring directly the correct procedure of treatment and the increase of efficiency in antituberculosis activities, all these will contribute towards diminishing the tuberculosis endemia level in the region.

Key words: endemia tuberculosis, epidemiologic parameters, incidence

INTRODUCERE

În România, tuberculoza constituie și în prezent o problemă prioritară de sănătate publică, a cărei

combatere se desfășoară în conformitate cu Programul Național de Control al Tuberculozei (PNCT), program elaborat pe baza recomandărilor OMS. Obiectivul major al Programului îl constituie

Adresă de corespondență:

Dr. Adriana Socaci, Spitalul Clinic „Dr. Victor Babeș”, Str. Gheorghe Adam, Nr. 13, Timișoara

oprirea cât mai rapidă a răspândirii infecției și bolii în rândul populației, aceasta presupunând diagnosticarea cât mai rapidă a tuberculozei și tratamentul adecvat până la vinecare.

Timișul este regiunea țării unde incidența prin tuberculoză se menține și în anul 2009 la o valoare peste cea la nivel național. Pornind de la această realitate, am analizat tendințele de evoluție a principalilor indicatori ai endemiei tuberculoase în zonă, datele fiind analizate din perspectiva efectului lor asupra politicilor de sănătate și a managementului PNCT.

MATERIAL ȘI METODĂ

Analiza evoluției endemiei tuberculoase în *Timiș*, pe o perioadă de 10 ani, s-a axat în primul rând pe indicatorii „clasici” ai endemiei, având drept material documentar datele oficiale publicate de către Centrul Național pentru Organizarea și Asigurarea Sistemului Informațional și Informatic în Domeniul Sănătății București în Anuarele de Statistică Sanitară, publicațiile anuale ale Institutului de Pneumologie „Marius Nasta” București și revistele Societății Române de Pneumologie.

Pentru realizarea studiului am fixat inițial principalii indicatori care să reflecte tendințele evolutive ale endemiei. S-a folosit metoda grafică, de redare comparativă a evoluției indicatorilor în *Timiș* și în România.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Incidența globală a tuberculozei în *Timiș* (Fig. 1), prezintă o evoluție lent descendentă în intervalul 2000-2009, reducându-se de la 154,2‰₀₀₀ în anul 2000 la 118,1‰₀₀₀ în 2009.

Indicatorul are o evoluție asemănătoare în *Timiș* și în România, pe perioada analizată valorile fiind

insă superioare celor naționale, cu un „vârf” al incidenței de 190,5‰₀₀₀ în anul 2002 (Fig. 1).

Anul 2009 marchează o reducere impotantă a incidenței globale, atât în *Timiș* (118,1‰₀₀₀), cât și în România (99,9‰₀₀₀).

Incidența cazurilor noi de boală, adică riscul real de îmbolnăvire a populației, constituie ponderea cea mai mare a incidenței globale. În perioada analizată, acest indicator a prezentat aproape aceeași tendință de evoluție, atât în *Timiș* cât și în țară. Totuși, valorile înregistrate în zonă au fost constant mai ridicate comparativ cu cele la nivel național.

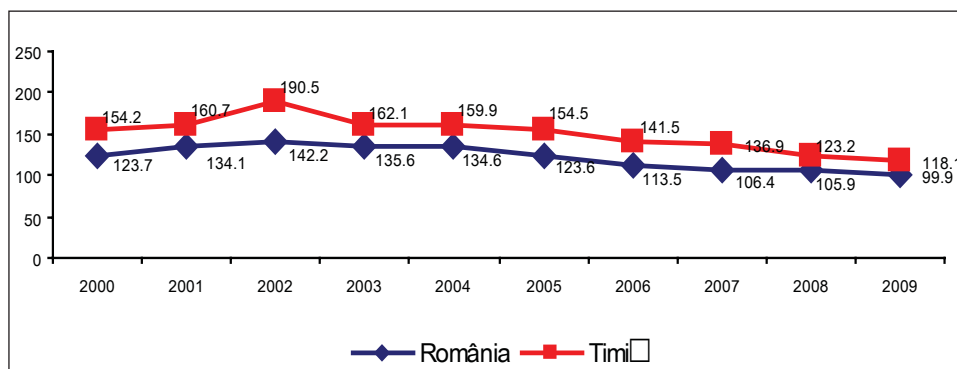
Valoarea maximă a indicatorului constatată în intervalul 2000-2009 a fost înregistrată în anul 2002, atât pentru *Timiș* (163,8‰₀₀₀) cât și pentru România (121,9‰₀₀₀) (Fig. 2).

În intervalul analizat, s-a observat o reducere lent progresivă a valorilor incidenței cazurilor noi de tuberculoză în *Timiș*, ajungând în anul 2009 la 101,5‰₀₀₀, reducerea fiind mai importantă la nivel național, unde s-a atins valoare de 83,2‰₀₀₀.

Analiza comparativă a tendinței evoluției a **incidenței recidivelor** în *Timiș* și România (Fig. 3), a evidențiat că indicatorul a prezentat o evoluție oscilantă în *Timiș*, în perioada 2000-2009, valorile fiind situate pe toată perioada analizată peste nivelul celor din România.

Totuși, pe perioada analizată, în *Timiș* se remarcă o scădere lent progresivă a indicatorului, în anul 2009 înregistrându-se valoarea de 16,7‰₀₀₀ egală cu cea la nivel național.

Evoluția **incidenței tuberculozei la copii (0-14 ani)** în *Timiș* comparativ cu România (Fig. 4) în perioada analizată evidențiază că acest indicator, considerat cel mai fidel pentru evaluarea gravității endemiei într-un teritoriu, prezintă o evoluție asemănătoare lent descendentă în cele două regiuni. Cu toate acestea valorile înregistrate în *Timiș* au fost constant mai ridicate comparativ cu cele

FIGURA 1. Incidența globală a tuberculozei în *Timiș* comparativ cu România în perioada 2001-2009

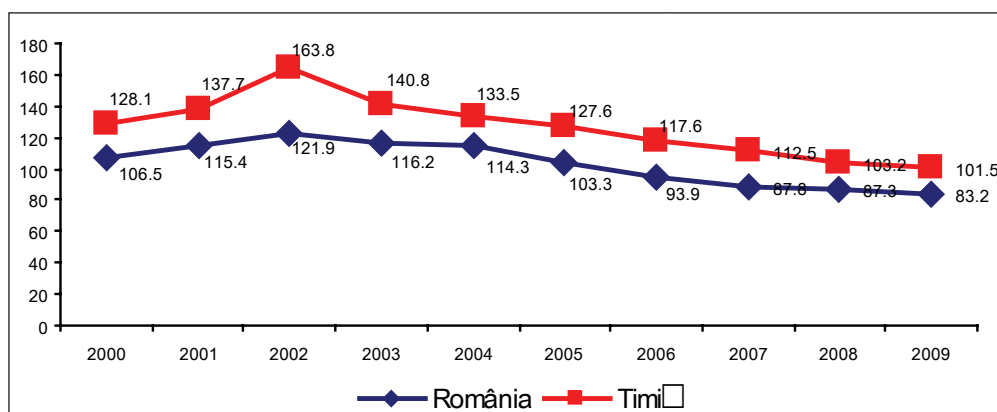

FIGURA 2. Incidența cazurilor noi de tuberculoză în Timiș comparativ cu România în perioada 2000-2009

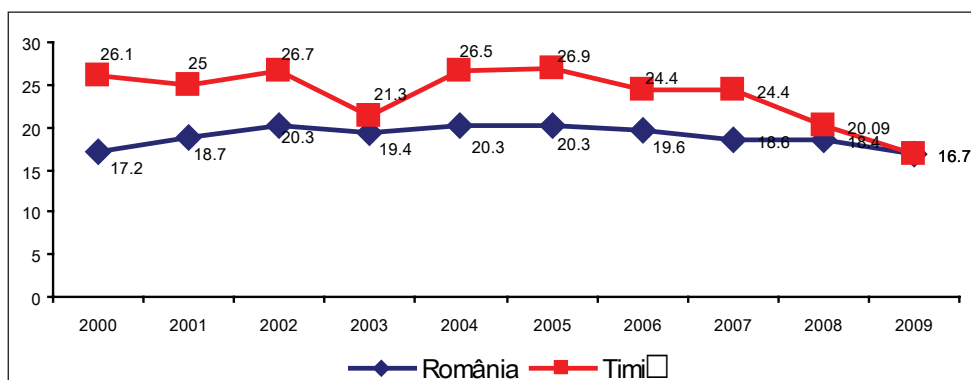

FIGURA 3. Incidența recidivelor de tuberculoză în Timiș comparativ cu România în perioada 2000-2009

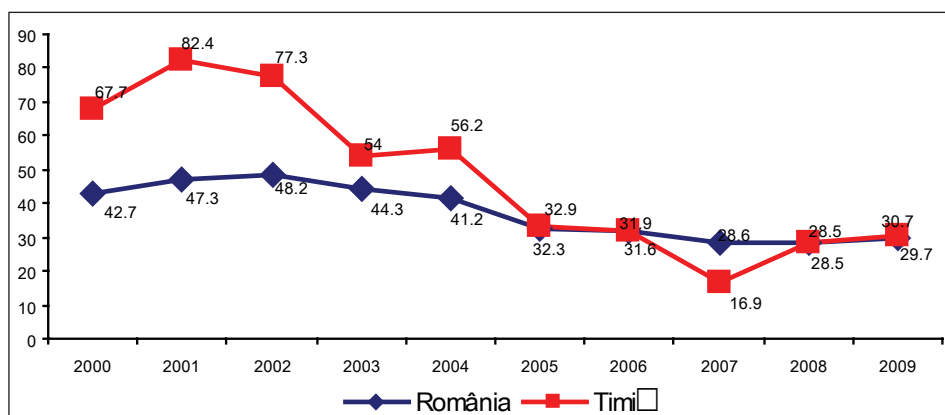

FIGURA 4. Incidența cazurilor de tuberculoză la copii (0-14 ani) în Timiș comparativ cu România, în perioada 2000-2009

naționale, cu excepția anului 2007 (16,9 ‰ față de 28,6 ‰).

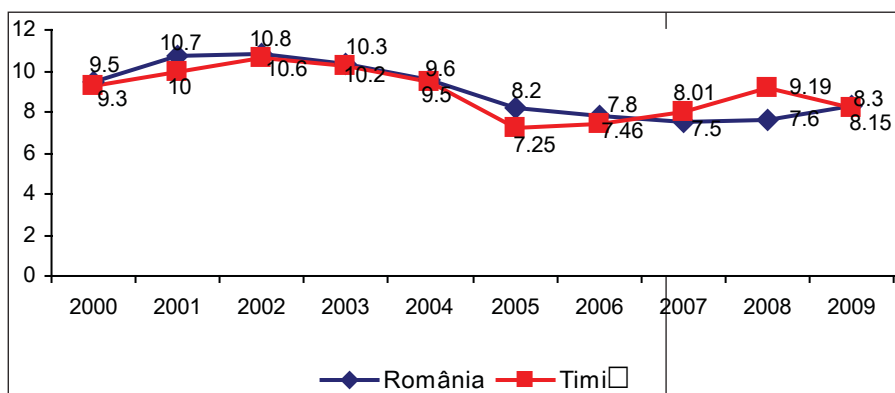
Valoarea acestui indicator în anul 2009 în Timiș a fost de 30,7 ‰, ușor peste valoarea la nivel național (29,7 ‰).

Valoarea ratei **mortalității** în Timiș, în perioada 2000-2009, a avut o evoluție ondulantă, pe toată perioada situându-se variabil sub sau peste valorile din România, în anul 2009 înregistrându-se valoarea de 8,15 ‰ față de 8,3 ‰ la nivel național (figura

5). Rata mortalității este influențată pe lângă caracteristicile bolii tuberculoase și de comorbidități, structura populației, dezvoltarea economică diferită în funcție de regiune, educația pentru sănătate și nu în ultimul rând preocuparea pentru propria sănătate.

CONCLUZII

1. Studiul a evidențiat tendința de evoluție lent descendentă a incidenței globale a tuberculozei în

FIGURA 5. Mortalitatea prin tuberculoză în Timiș comparativ cu România, în perioada 2000-2009

Timiș, în perioada analizată (2000-2009), anul 2009 fiind marcat de o reducere importantă a indicatorului ($118,1\%_{000}$), dar care se menține încă peste valoarea la nivel național ($99,9\%_{000}$).

2. Riscul de îmbolnăvire la copiii din Timiș a scăzut lent progresiv, în anul 2009 atingând valoarea de $30,7\%_{000}$, ușor crescută față de valoarea la nivel național ($29,7\%_{000}$).

3. Valorile incidenței cazurilor noi la copii, în regiune, mai mici față de cele la nivel național, în anul 2007, an în care incidența globală în zonă se situa peste valorile României, reflectă necesitatea analizei managementului cazurilor de tuberculoză la copii în vederea controlării eficiente a răspândirii infecției tuberculoase în rândul populației infantile din zonă.

4. Mortalitatea datorată tuberculozei pe toată perioada analizată în Timiș a avut o evoluție oscilantă, în anul 2009 înregistrându-se valoare de $8,15\%_{000}$.

5. Evoluția lent descendentă a principalilor indicatori ai enemieii tuberculoase în Timiș dar cu menținerea la valori peste cele la nivel național atrage atenția asupra faptului ca tuberculoza continuă să rămână una din problemele prioritare de sănătate publică în zonă, ameliorarea nivelului de trai al populației, statusul socio-economic adecvat, educație pentru sănătate susținută și creșterea eficacității acțiunilor antituberculoase putând duce la un regres important al principalilor indicatori epidemiologici în această regiune a țării.

BIBLIOGRAFIE

1. Stoicescu IP, Didilescu C, Corlan E, Ploeanu D – Tuberculoza în România în anul 2000, *Pneumologia*, 2001; 1 (LI): 9-13.
2. Constantin Marica, Domnica Chiotan, Didilescu C., Mara Popescu+ Hagen, Mihalea Tănăsescu, N. Galie – Tuberculoza în România între anii 2006-2008, *Pneumologia*, 2008; 1 (LI):7-14.
3. Stoicescu IP, Didilescu C, Corlan E, Ploeanu D – Tuberculoza în primul an al mileniului III în România, *Pneumologia*, 2002; 1 (LI): 9-14.
4. Stoicescu IP, Didilescu C, Iulia Husar, Ploeanu D, Lucica Dițiu – Incidența tuberculozei în România în anul 2002, *Pneumologia*, 2003; 1 (LI):7-14.
5. xxx. Anuar de Statistică Sanitară, 2002, Ministerul Sănătății, Centrul de Calcul, Statistică Sanitară și Documentare Medicală București; 2003, 2-3, 6-7, 66-73.
6. Stoicescu IP, E Ibrahim, Ploeanu D – Tuberculoza în România 2003, *Pneumologia*, 2004; 1 (LI): 7-16.
7. xxx. Evoluția tuberculozei în anii 1999-2005 în România, Ministerul Sănătății Publice, Centrul de Calcul și Statistică Sanitară București, 2006; 3-30.
8. Constantin Marica, Domnica Chiotan, Didilescu C, Mara Popescu Hagen, Mi halea Tănăsescu, N Galie – Tuberculoza în România între anii 2006-2008, *Pneumologia*, 2008; 1 (LI):7-14.
9. xxx Anuar de Statistică Sanitară, 2006, Ministerul Sănătății Publice, Centrul Național pentru Organizarea și Asigurarea Sistemului Informațional și Informatic în domeniul Sănătății; 2007, 66-73.
10. xxx Anuar de Statistică Sanitară, 2007 Ministerul Sănătății Publice, Centrul Național pentru Organizarea și Asigurarea Sistemului Informațional și Informatic în domeniul Sănătății; 2008, 60-70.
11. xxx Anuar de Statistică Sanitară, 2008 Ministerul Sănătății Publice, Centrul Național pentru Organizarea și Asigurarea Sistemului Informațional și Informatic în domeniul Sănătății; 2009, 6-7.
12. Elmira Ibrahim, IP Stoicescu, Daniela Homorodeanu, C Popa, Mădălina Burecu, Ileana Stoicescu, Cristina Popa, Ruxandra Spătaru, Anca Macri, Cornelia Tudose, Diana Ioniță, Mariana Andrei – Tuberculoza în România. Probleme și soluții. *Pneumologia*, 2010, 1 (LI):6-12.